

Fusie had 'geen meerwaarde' voor Zwaluwe en Terheijden, maar 'achteraf gezien was het noodzakelijk'

25 JAAR NA DE HERINDELINGMADE - Een grote, waterrijke poldergemeente werd Drimmelen na de gemeentelijke herindeling van 1997. De verwachtingen waren bij sommigen hooggespannen, voor anderen had de fusie niet hoeven. Een kwart eeuw later is de gefuseerde gemeente Drimmelen een vanzelfsprekendheid, alsof het nooit anders is geweest.

De eerste jaren na de herindeling in 1997 hoefde je de boze burgers in Terheijden niet ver te zoeken. In de oude gemeente Terheijden, waar ook Wagenberg toebehoorde, was de weerstand tegen de fusie destijds het grootst. Groter dan in de voormalige gemeente Hooge en Lage Zwaluwe en veel groter dan in de gemeente Made en Drimmelen.

Kleinste dorp

In die laatste gemeente waren er velen die stiekem in hun handjes wreven. Gna, gna... Het gemeentehuis van de fusiegemeente stond immers in Made. Als concessie viel alleen de naam van Made uit de nieuwe gemeentenaam weg. De nieuwe gemeente ging uiteindelijk Drimmelen heten. Als kleinste dorp werd Drimmelen zo ook tegemoetgekomen. Iedereen blij daar ten noorden van Oosterhout.

Maar ten noorden van het grote Breda lag dat net even anders. Het zelfbewuste Terheijden voelde niet veel voor aansluiting bij de nieuwe fusiegemeente Drimmelen. De inwoners van dat dorp wilden het liefst zelfstandig blijven. Daarnaast was de blik van Terheijden toch vooral op het zuiden en niet op het oosten gericht. Op de stad Breda dus, gelegen op slechts een steenworp afstand. In mindere mate gold dat ook voor het wat verderop gelegen Wagenberg. Die oriëntatie is er overigens nog steeds.

Onafhankelijk

Niet dat de Terheijdenaren opgeslokt wilden worden door Breda. Integendeel. Dat zou de eigenheid van het dorp alleen maar aantasten. Ze wilden gewoon met niemand fuseren. En ook in de gemeente Hooge en Lage Zwaluwe was het enthousiasme voor een fusie niet groot. De ambtenaren daar vonden het vreselijk om het oude raadhuis in Hooge Zwaluwe te moeten verlaten voor het toen nog veel te kleine gemeentehuis van Made. Daar moesten zelfs containers worden ingehuurd om de 'vreemdelingen' op te vangen.

In de Zwaluwse dorpen wordt de afstand tot Made nog altijd als betrekkelijk groot ervaren. Niet zozeer letterlijk, maar vooral emotioneel. De polders van Hooge en Lage Zwaluwe vormen vijftientig jaar na de herindeling nog altijd een eigen biotoop. Veel Zwaluwnaren die zich de oude situatie goed herinneren, hebben zich amper verzoend met de uitgestrekte gemeente waar zij nu toe behoren.

Woningbouw

Bij de huidige bestuurders in Made klinken veel positievere geluiden. De fusie heeft wel degelijk iets opgeleverd. Met ruim 27.000 inwoners is de fusiegemeente Drimmelen uiteraard veel groter dan de afzonderlijke delen. Dat levert wat meer armslag op als er voor de bouw woningcontingenten worden samengesteld op het provinciehuis. En ook is er door de jaren heen veel overlap weggepoetst. Waarom drie keer hetzelfde doen als het ook in één keer kan?

Maar het lijkt erop dat een belangrijk doel van de fusie, een betere service voor de burger, slechts ten dele is gehaald. De kloof tussen burger en politiek is in ieder geval niet gedicht. Zeker niet in de oude gemeenten Hooge en Lage Zwaluwe en Terheijden, waar de gerichtheid op het eigen dorp hier en daar alleen maar sterker lijkt te zijn geworden.

Als het aan **burgemeester Gert de Kok** ligt, is de huidige grootte van de **gemeente Drimmelen** toekomstbestendig. „We hebben als gemeente een toekomstvisie opgesteld waarin wij tot de conclusie zijn gekomen dat

de huidige schaal goed is. De provincie Brabant heeft het standpunt dat gemeentelijke fusies van onderop moeten komen. Vrijwillig dus. Alleen als gemeenten hun taken niet aan kunnen, grijpt de provincie in.”

De Kok, die sinds 2005 burgemeester is van Drimmelen, zegt zich ervan bewust te zijn dat de verschillende dorpen in zijn gemeente zo hun eigenheid willen bewaren. „Bij een gemeentelijke fusie moet je nooit een nieuwe identiteit willen opleggen. Dat gaat niet lukken en dat is ook prima zo. Door de jaren heen heb ik gezien dat het gevoel van verlies in de dorpen is gesleten. En zo vreemd is dat niet. Veel gemeenteraadsleden komen uit Terheijden. Ook in het college van burgemeester en wethouders is Terheijden vertegenwoordigd. Kijk verder naar Lage Zwaluwe: maar liefst zes raadsleden komen uit dat dorp!”

Op de vraag of de fusie nuttig is geweest, antwoordt De Kok resoluut. „Achteraf gezien was het noodzakelijk. Het Rijk heeft immers zoveel taken toebedeeld aan de gemeenten dat die het in veel gevallen alleen niet meer konden bolwerken. Het sociale domein heeft er wel onder geleden. Bezuinigingen op zichzelf zijn geen goede reden om dit soort taken over te hevelen naar de gemeenten. Alleen al voor het sociale beleid is de gemeentelijke herindeling nodig gebleken.”

Als oud-burgemeester van Terheijden merkte **Hans van Brummen** hoe gevoelig de gemeentelijke herindeling lag in het polderdorp. „Voor de buitenwacht stelden wij ons op het standpunt dat Terheijden zelfstandig moest blijven, maar achter de schermen was het belangrijker om te voorkomen dat we opgeslokt zouden worden door Oosterhout of Breda. Dat klinkt tegenstrijdig, want Terheijden is volledig gericht op Breda. Maar als we bij Breda of Oosterhout waren gekomen, dan was Terheijden een soort buitenwijk van de stad geworden. In de nieuwe gemeente Drimmelen konden we toch beter onze eigenheid bewaren.”

Van Brummen vindt dat de fusie in 1997 onvermijdelijk was. „In Nederland kunnen gemeenten, anders dan in bijvoorbeeld Frankrijk, slecht samenwerken met elkaar. Daarom was het nodig om tot bestuurlijke schaalvergroting te komen. Al was het alleen maar vanwege het grote takenpakket dat een gemeente tegenwoordig heeft.”

Zevenbergschen Hoek is vreemde eend in de bijt

De gemeentelijke herindeling van 1997 had een opvallende anomalie tot gevolg. Zevenbergschen Hoek werd opgedeeld over de nieuwe gemeenten Moerdijk en Drimmelen. Het dorp verloor zo een deel van het buitengebied bij Zonzeel aan Drimmelen en dat wordt ter plaatse nog altijd als onnatuurlijk ervaren. Nog opvallender is dat het station Lage Zwaluwe officieel op Hoekse grond ligt en dus onder gemeente Moerdijk valt.

Jac Praat woont sinds zijn achtste in Lage Zwaluwe. „De Zwaluwse dorpen zijn onderling al heel verschillend, maar samen vormen ze wel een eigen biotoop tegenover het grotere Made. Hier in de polder heerst toch al snel het gevoel van achterstelling. Dat we aan de achterste mem hangen. Dat is misschien niet altijd terecht, maar het gevoel is er wel. Vooral als je de oudere Zwaluwnaren ernaar vraagt, dan wil de meerderheid wel terug naar de oude situatie. Al was het maar vanwege het teruglopende voorzieningenniveau. Maar tijden veranderen wel. Echte Zwaluwnaren vertrekken en er is veel import vanuit de Randstad omdat de huizenprijzen hier relatief laag zijn. Deze nieuwkomers weten niet beter. En eerlijk is eerlijk: Zwaluwe is wel op Made gericht. We doen daar onze boodschappen.”

Drimmelen: grote groene en blauwe dorpengemeente

De huidige gemeente Drimmelen telt ruim 27.000 inwoners en telt zeven deelgebieden: Made (12.470 inw), Drimmelen (575 inw), Hooge Zwaluwe met Helkant (1.750 inw), Lage Zwaluwe met Blauwe Sluis (4.110 inw), Wagenberg (2.180 inw), Terheijden (6.230 inw) en een stukje buitengebied van Zevenbergschen Hoek. De gemeente ontstond uit de fusie van de voormalige gemeenten Made en Drimmelen, Terheijden (met Wagenberg) en Hooge en Lage Zwaluwe. Een belangrijk deel van De Biesbosch valt onder Drimmelen.